הִלְכוֹת תַּעֲנִית סִימָן תקסב תקסג תקסד

בְּתַעֲנִית, מֵאַחַר שֶׁמַּה שֶּׁהִתְנָה הוּא דָּבָר הָרְשׁוּת, (נד) **הָוֵי אַסְמַכְתָּא** (פְּרוּשׁ, שֶׁאָדָם סוֹמֵךְ בְּדַעְתּוֹ שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת דָּבָר אֶחָד וְעַל סְמַךְ זֶה הוּא נוֹדֵר אוֹ מִתְחַיֵּב בְּדָבָר מָה). (נה) **אֲבָל אִם אָמַר אִם לֹא אֶעֱשֶׂה מְצָוָה פְּלוֹנִית אֵשֵׁב בְּתַעֲנִית, וְכֵן אִם אָמַר** (נו) **אִם יַצִּילֵנִי ה' מִצָּרָה** (נז) **אוֹ אִם יַצְלִיחַ דַּרְכִּי, לֹא הָוֵי אַסְמַכְתָּא:**

א צִיְּנְתִּיו לְעֵיל סָעִיף ר'.

א בְּרַיְיתָא תַּעֲנִית י"ב (ע"א) וּכְרַבִּי. ב כִּלְשׁוֹנָא בְּתָרָא דְּרָבָא שָׁם טוּר בְּשֵׁם אֲבִיו הָרֹא"שׁ (פ"א סי' יד) וּשְׁאָר פּוֹסְקִים. *) (פְּרוּשׁ אֶלָּא הָיָה מִתְנַמְנֵם אוֹ יָשֵׁן בְּתוֹךְ סְעוּדָתוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה וּרְבִינוּ). ג יְרוּשַׁלְמִי שָׁם (פ"א ה"ד) וְכֵן הַסְּכָמַת רֹב הַפּוֹסְקִים.

תקסג דִּין מִי שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ לְהִתְעַנּוֹת. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א (א) **[א]מִי שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ** (ב) **שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר, לֹא הָוֵי קַבָּלָה, דְּלֹא עָדִיף** (ג) **מֵהוֹצִיא בְּפִיו לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר** (ג) **דְּלֹא הָוֵי קַבָּלַת תַּעֲנִית כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה:**

תקסד דִּין לַיְלָה שֶׁלִּפְנֵי הַתַּעֲנִית. וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [א]**כָּל תַּעֲנִית שֶׁאוֹכְלִים בּוֹ בַּלַּיְלָה, בֵּין צִבּוּר בֵּין יָחִיד, הֲרֵי זֶה** (ה) **אוֹכֵל וְשׁוֹתֶה עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר.**

(א) **[ב]וְהוּא שֶׁלֹּא יָשַׁן** (ב) *(שְׁנַת ג) קְבָע) (טור), (ג) **אֲבָל אִם יָשַׁן** (שְׁנַת ג) קְבָע) **אֵינוֹ חוֹזֵר וְאוֹכֵל וְלֹא שׁוֹתֶה**

(ד) **אֶלָּא אִם כֵּן [ג]הִתְנָה לֶאֱכֹל אוֹ לִשְׁתּוֹת:** הַגָּהָה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים (ד) דְּבִשְׁתִיָּה אֵין צָרִיךְ תְּנַאי, (ה) דִּמְסְתָמָא אֵין אָדָם לְשׁוֹתָיָה אַחַר הַשֵּׁנָה (ו) וְהָוֵי כְּאִלּוּ (ה) הִתְנָה (טור ומרדכי (סי' תכט) והגהות מיימוני (פ"ל מהל' ה) והגהות אשרי (פ"ל סי' יד)):

בְּאֵר הֵיטֵב

מִנְהָגֵנוּ בְּתַעֲנִית בְּכוֹ"ב אֶחָד פֶּסַח וְאֶחָד סַכּוֹת שֶׁמִּי שֶׁעוֹנֶה אָמֵן אֶחָד מִי שֶׁבֵּרַךְ שֶׁאוֹמֵר הַחַזָּן עַל הַתַּעֲנִית, הָוֵי קַבָּלָה. ט"ז (ס"ק טז). וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקס"ג סָעִיף קָטָן א' דַּאֲפִלּוּ גָּמַר בְּלִבּוֹ אָז לְהִתְעַנּוֹת, אֵין מַחֲיֵב לְהִתְעַנּוֹת כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, אֲבָל אִם הוֹצִיא אָז בְּשִׂפְתָיו, נִרְאֶה לִי לְהַחְמִיר, עַיֵּן שָׁם:

א (ה) **מֵהוֹצִיא.** וּמַגֵּן אַבְרָהָם כָּתַב דְּאִם הוֹצִיא בְּפִיו חַיָּב לְהִתְעַנּוֹת מִדִּין נֶדֶר, וְכֵן כָּתַב הַב"ח (סי' תקסב ס"ו), וְעַיֵּן סִימָן תקס"ב סָעִיף קָטָן ט"ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם וְעַיֵּן יָד אַהֲרֹן:

א (ה) **אוֹכֵל.** נִרְאֶה לִי דִּבְתַעֲנִית חֲלוֹם אָסוּר, דְּמִשְׁעָה שֶׁחָלַם צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן רפ"ח סָעִיף ד', וְכֵן כָּתַב שָׁלַ"ה (מסכת תענית פרק נר מצוה יט) דְּמִשָּׁעָה שֶׁחָלַם לֹא יִשְׁמַשׁ מִטָּתוֹ: (ג) **קָבַע.** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא עַל מִטָּתוֹ. ט"ז (סק"א): (ג) **קָבַע.** אֲפִלּוּ תּוֹךְ סְעוּדָתוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ורבינו). וְטַ"ז (סק"ב) פָּסַק כְּהָרִי"ף (ג:) דְּאִם יָשַׁן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה מַתַּר עַד שֶׁיִּגְמֹר וְיָשַׁן אַחַר כָּךְ שִׁינַת קְבַע, עַיֵּן שָׁם: (ד) **דְּבִשְׁתִיָּה.** בֵּית יוֹסֵף (ד"ה יש) כָּתַב אֲפִלּוּ כָּל הַמַּשְׁקִים מַתָּרִים, וְהַכֹּל בּוֹ (סי' סא) כָּתַב דְּוַקָא מַיִם: (ה) **הִתְנָה.** וְנוֹהֲגִין לְהַתְנוֹת אֲפִלּוּ לִשְׁתִיָּה, וְנָכוֹן הוּא. אַחֲרוֹנִים. וְכָתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם (סק"ג), וְנִרְאֶה לִי דְּהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא אָדָם, אִם רָגִיל לִשְׁתּוֹת בַּלַּיְלָה מַתָּר לִשְׁתּוֹת בְּלֹא תְּנַאי, וְעַיֵּן סִימָן תקפ"א (ס"ב) בְּהַגָּ"ה, וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ"ז (ח"ד) סִימָן רמ"ז:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(נד) הָוֵי אַסְמַכְתָּא. וְהָאַחֲרוֹנִים (מת) כָּתְבוּ דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר מֵאַחַר שָׁרַבִּים חוֹלְקִים עַל זֶה: **(נה) אֲבָל אִם אָמַר וְכוּ'.** דְּעָשָׂה (מט) לְזָרְז עַצְמוֹ לִדְבַר מִצְוָה וְגוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ, וְלֹא הָוֵי אַסְמַכְתָּא: **(נו) אִם יַצִּילֵנִי ה' מִצָּרָה.** דְּמִקְרָא מַלְּא הוּא (נ) גִּבֵּי יַעֲקֹב 'וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי וּשְׁמָרַנִי' וְגוֹ' (בראשית כח כ), (נפ) וְכֵן 'וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר לֵאמֹר אִם נָתוֹן תִּתֵּן אֶת הָעָם הַזֶּה בְּיָדִי' וְגוֹ' (במדבר כא ב): **(נז) אוֹ אִם יַצְלִיחַ דַּרְכִּי.** גַּם זֶה (נכ) מִקְרָא דְּיַעֲקֹב 'וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל' וְגוֹ' (בראשית שם), וּמְשׁוּם (נג) דִּבְזִכּוּת שֶׁהִצְלִיחַ גָּמַר וּמַקְנֵי, לְכָךְ חָיֵל הַנֶּדֶר:

א (א) **מִי שֶׁהִרְהֵר בְּלִבּוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ גָּמַר בְּדַעְתּוֹ וְקִבֵּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת לְמָחָר: **(ב) שֶׁלֹּא בִּשְׁעַת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה.** אֶלָּא קֹדֶם לָזֶה, דְּאִלּוּ אַחַר שֶׁהִתְפַּלֵּל, מַשְׁמַע (פ) מֵאַחֲרוֹנִים דְּמַהֲנֵי הַקַּבָּלָה בְּדִיעֲבַד כָּל זְמַן שֶׁהוּא יוֹם, בֵּין בְּהוֹצָאָה בְּפֶה (נ) וּבֵין בְּהִרְהוּר: **(ג) דְּלֹא הָוֵי קַבָּלַת תַּעֲנִית.** מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן זֶה דְּאֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כְּלָל כֵּיוָן שֶׁלֹּא קִבְּלוֹ בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה, (נ) אֲבָל הָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּמַחֲיֵב לְהִתְעַנּוֹת עַל כָּל פָּנִים מִדִּין נֶדֶר [וַאֲפִלּוּ רַק גָּמַר בְּדַעְתּוֹ וְקִבֵּל בְּמַחְשַׁבְתּוֹ לְהִתְעַנּוֹת, גַּם כֵּן (ד) יֵשׁ מַחְמִירִין, דְּהִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי]. אָכֵן לְעִנְיַן תְּפִלַּת עֲנֵנוּ מַשְׁמַע דְּלֹא יָכוֹל לוֹמַר. וְהִנֵּה כָּל זֶה לְעִנְיַן הַשְּׁלִיחַ צִבּוּר לוֹמַר עֲנֵנוּ בֵּין גּוֹאֵל לִרוֹפֵא וּבַחֲתִימָה כַּנַּהוּג, אֲבָל לְיָחִיד לוֹמַר עֲנֵנוּ בְּשׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה כְּבָר הִכְרִיעַ רַמַ"א לְעֵיל (סי' תקסב) בְּסָעִיף ה' דְּיָחִיד יָכוֹל לוֹמַר אֲפִלּוּ לֹא קִבְּלוֹ כְּלָל, וְכָל שֶׁכֵּן בְּעִנְיַנֵנוּ שֶׁקִּבְּלוּ שֶׁלֹּא בִּתְפִלַּת הַמִּנְחָה דְּלְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים חָשׁוּב זֶה קַבָּלָה גְּמוּרָה, עַל כָּל פָּנִים לְעִנְיַן יָחִיד (ה) בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לוֹמַר עֲנֵנוּ:

א (א) **וְהוּא שֶׁלֹּא יָשַׁן וְכוּ'.** הַיְנוּ אֲפִלּוּ (פ) אִם גָּמַר סְעוּדָתוֹ מִכְּבָר וְרוֹצֶה קֹדֶם אוֹר הַיּוֹם לַחֲזֹר וְלֶאֱכֹל, רַשַּׁאי: **(ב) שְׁנַת קָבַע.** אֲבָל (נ) מִתְנַמְנֵם, דְּהַיְנוּ נִים וְלֹא נִים תֵּיר וְלֹא תֵּיר, לֹא חֲשִׁיב שֵׁנָה: **(ג) אֲבָל אִם יָשַׁן שְׁנַת קָבַע.** אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא עַל מִטָּתוֹ. וְהִנֵּה הַמְחַבֵּר סָתַם דְּבָרָיו, מַשְׁמַע דְּסִבְירָא לֵיהּ אֲפִלּוּ יָשַׁן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה גַּם כֵּן שׁוּב אָסוּר לֶאֱכֹל וְלִגְמֹר סְעוּדָתוֹ כְּשֶׁנַּעוֹר מִשְּׁנָתוֹ וּכְמוֹ שֶׁמַּסִּיק בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ורבינו). אֲבָל כַּמָּה אַחֲרוֹנִים (ג) הִסְכִּימוּ דְּאִם יָשַׁן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה מַתָּר לְגָמְרָהּ אַחַר כָּךְ, כֵּיוָן דְּמִתְּחִלָּה הָיָה דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל עוֹד. וּמִכָּל מָקוֹם הַמַּחְמִיר עַל עַצְמוֹ בָּזֶה (ד) קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ: **(ד) אֶלָּא אִם כֵּן הִתְנָה וְכוּ'.** קֹדֶם הַשֵּׁנָה, וְאָז מַתָּר (ה) אֲפִלּוּ גָּמַר סְעוּדָתוֹ קֹדֶם הַשֵּׁנָה וְגַם יָשַׁן אַחַר כָּךְ שִׁנַת קָבַע, דַּעֲדַיִן לֹא קִבֵּל עָלָיו הַתַּעֲנִית: **(ה) דִּמְסְתָמָא דַּעְתּוֹ וְכוּ'.** דְּדֶרֶךְ הָאָדָם (ו) לִהְיוֹת צָמֵא אַחַר שְׁנָתוֹ: **(ו) וְהָוֵי כְּאִלּוּ הִתְנָה.** כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים (ז) דְּלְכַתְּחִלָּה רָאוּי לְהַחְמִיר וּלְהִתְנוֹת אַף לִשְׁתִיָּה כְּדַעַת הַמְחַבֵּר, אָכֵן אִם (ח) רָגִיל לִשְׁתּוֹת אַחַר הַשֵּׁנָה, אֵין צָרִיךְ לְהַתְנוֹת:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מם) מַגֵּן אַבְרָהָם (שם) וְאֵלִיָּה רַבָּה (שם) וְכֵן מִשְׁמַע מִנְּקֻדּוֹת הַכֶּסֶף שָׁם עַיֵּן שָׁם:

(מנ) הַגְּרַ"א: **(נ)** רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב יט ח"א): **(נא)** הַגְּרַ"א: **(נב)** גַּם זֶה שָׁם: **(נג)** מַגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק יז):

א (פ) מַגֵּן אַבְרָהָם (סי' תקסב ס"ק יב) וְחַיֵּי אָדָם (כלל קלב ס"ו): **(ג)** כֵּן מַשְׁמַע מִמַּגֵּן אַבְרָהָם בְּסִימָן תקס"ב סָעִיף קָטָן (י"א) [י"ב], וְכֵן כָּתַב חַיֵּי אָדָם (שם ס"ז). וְחֶשְׁשׁ לְדַעַת רַאֲבִי"ה (סוס"י תתנו) דְּסִבְירָא לֵיהּ דְּאֲפִלּוּ קֹדֶם לָזֶה מְהַנֵּי, וּלְדַעַת רַבֵּנוּ תָם (ע"ז לה. ד"ה מתענין) דְּהִרְהוּר כְּדִבּוּר דָּמֵי. וְכֵן כָּתַב הָאֵלִיָּה רַבָּה (סי' תקסב סק"ה) עַיֵּן שָׁם שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל דִּבְרֵי הַשַּׁ"ז בְּסִימָן תקס"ב סָעִיף קָטָן ט', וּדְלֹא כְּמַגֵּן אַבְרָהָם דְּסִבְירָא לֵיהּ דְּהִרְהוּר אֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה מִשּׁוּם דְּהֵוֵי תְּרֵי סְפֵקָא, שֶׁמָּא אֵין הַלָּכָה כְּרַאֲבִי"ה: **(ס) וּבָזֶה נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּאֵין לְדַלֵּג תֵּבַת 'צוֹם' תַּעֲנִיתֵנוּ' אֲפִלּוּ לְדַעַת הַשַּׁ"ז לְעֵיל בְּסִימָן תקס"ב** (סק"א):

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah